

Greenways
Spoorzoeken
met de fiets

Ze heten Vía Verde, Voie Verte of Greenway. Fietsroutes die de sporen volgen van trein of trekschuit en soms (ook) goed bruikbaar zijn voor wandelaars en/of skaters. Deze paden zijn nooit te steil en voeren door landschappen waar de heilige koe niet welkom is. Spoorloos genieten dus.

TEKST HARRY VAN DOOREN

IN HET tweede deel van de vorige eeuw is zo'n 30% van het Europese spoorwegennet in onbruik geraakt. In de afgelopen 20 jaar zijn diverse tracés herontdekt en omgebouwd tot fiets- en wandelpaden. Op vergelijkbare wijze hebben ook jaagpaden langs kanalen en rivieren een nieuwe bestemming gekregen. De Reisgids gaat spoorzoeken in Europa.

Geleidelijke hellingen

Voor al in de oude industrie- en mijnbouwgebieden en ontvolkte agrarische regio's is de trein zijn verbindende functie, voor goederen en reizigers, kwijtgeraakt. Nieuwe economische wetten verklaarden die lijntjes onrendabel en zo verdwenen ze uit het spoorboekje. Maar coalities van spoorwegliefhebbers, wandel- en fietskoepels en regionale VVV's slagen er steeds vaker in om de spoorlijnen en jaagpaden uit de vergetelheid te halen. De rails worden verwijderd en de beddingen bedekt met gravel of asfalt. Oude stationnetjes worden opgeknapt en ingericht als fietsenwinkel of café.

Het grote voordeel van spoorwegen en jaagpaden is dat ze nergens heel steil zijn. Zo kunnen ook gemiddeld fitte fietsers door bergachtige streken rijden.

Een nadeel is wellicht dat de meeste routes voor al het langzaam verkeer toegankelijk zijn. Fietsers, wandelaars, ruiters en skaters kunnen elkaar op zonnige weekenden in het hoogseizoen in de weg zitten.

In sommige landen doen de veiligheidsmaatregelen wat hysterisch aan: bij elke kruising een sluis die niet te nemen is zonder af te stappen... irritant.

Veel routes gaan door matig verlichte

tunnels. Fijn voor de vleermuizen, maar het kan wat claustrofobisch aanvoelen.

Ruim 17.000 kilometer

Wie op internet op zoek gaat naar informatie over greenways, zoals de gangbare internationale aanduiding luidt, komt vroeg of laat uit bij www.bahntrassenradeln.de, de site van Achim Bartoschek. Deze liefhebber heeft in de voorbije jaren met bijna encyclopedische precisie het internationale spoorfietsnet in kaart gebracht. Meer dan 17.000 kilometer is inmiddels herontgonnen, ruim een kwart daarvan ligt in gidsland Duitsland.

Opvallend: in Spanje – toch niet het fietsland bij uitstek – wordt hard aan de groene weg getimmerd. De site www.viasverdes.com is met afstand de beste nationale internetportal, met kaarten, routebeschrijvingen, hoogteprofielen, geschiedenis, wetenswaardigheden, (ov)-verbindingen, links en video's. In het Spaans en het Engels.

De andere landen met langere routes zijn Frankrijk, Zweden, Groot-Brittannië, België, Denemarken en Italië. In de rest van Europa zijn het voornamelijk korte routes (Nederland) of staat het 'Bahntrassenradeln' nog in de kinderschoenen. ➤

DUITSLAND

4700 km/631 routes/79 in ontwikkeling

Met meer dan 600 routes en een 70-tal in ontwikkeling is Duitsland Weltmeister in het Bahnstrassenradeln. Nordrhein-Westfalen (161 routes/835 km), Rheinland-Pfalz (46 routes/450 km) – beide snel te bereiken vanuit Nederland – en Beieren (45 routes/915 km) zijn de deelstaten met de meeste mogelijkheden. Het Ruhrgebied heeft het dichtste netwerk van korte paden over oude industrielijntjes. Thüringen is met maar liefst 24 routes in ontwikkeling de runner-up. Bijna alle routes hebben een prima eigen website en in sommige regio's is er in het hoogseizoen de handige Radlerbus die je ontslaat van de verplichting rondjes te rijden. Tevens thuisland van de ultieme spoorfietsite: www.bahnstrassenradeln.de

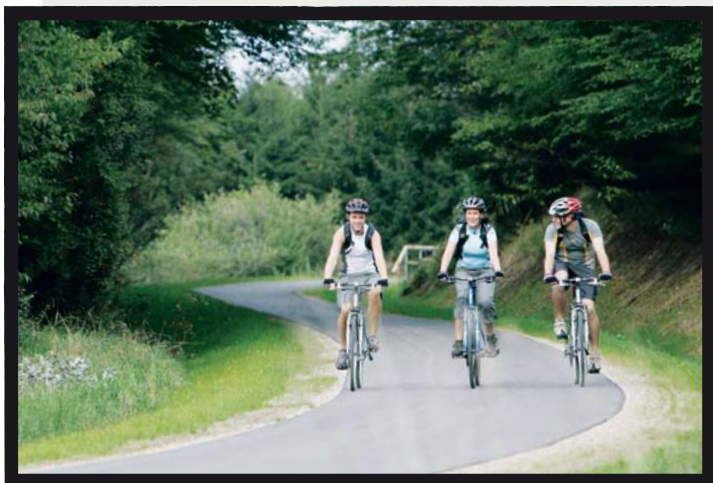
83 KM SauerlandRadring (NW 4.25): Finnentrop – Eslohe – Schmallebenberg – Altenhundem (waarvan 37 km over spoorroute). Rondje Sauerland met als hoogtepunt een 700 meter lange vleermuistunnel.

55 KM Maare-Mosel-Radweg (RP 1.11): Daun – Lieser Over het oude spoor, veel bruggen en vier tunnels door de Eifel.

48 KM Ruwer-Hochwald-Radweg (RP 2.02): Trier – Hermeskeil. Langs de rivier de Ruwer en zijn wijnhellingen.

94 KM Vulkan-Radweg (HE 2.10): Schlitz – Altenstadt-Höchst. Volg het spoor van de oude Oberwaldbahn over de langste aaneengesloten Bahnstrassenweg van Duitsland.

47 KM Brückenradweg Bayern-Böhmen (BY 2.18): Wunsiedel – Selb. Over monumentale bruggen door het Fichtelgebirge naar Tsjechisch Bohemen.

GROOT-BRITTANNIË

1900 km/144 routes

In kilometers het vierde greenway-land van Europa, maar qua geschiedenis en toewijding aan het fenomeen hoeft het alleen Duitsland voor zich te dulden. Wel een land van voorname korte routes en zodoende niet altijd even aantrekkelijk voor sportieve fietsers. Des te meer voor wandelaars, die door www.railwayramblers.org.uk op hun wenken worden bediend. Fietsers zoeken op de excellente site www.sustrans.org.uk (sustainable transport, oftewel duurzaam vervoer) naar 'traffic free' routes. Grote kans dat je over oude spoorwegen of jaagpaden wordt geleid, maar het kunnen ook bospaden zijn. Spoorliefhebbers komen vooral aan hun trekken in Durham County ten zuiden van Newcastle, waar langere routes eenvoudig aan elkaar te knopen zijn. Jeff Vinters 'Railway Gazetteer' en Nick Cottons 'Traffic Free Cycle Trails' proberen het enorme aanbod in boekvorm te bundelen. Aardig als vertrekpunt, maar beide boeken missen de detailinformatie om ze als gids geschikt te maken.

82,5 KM Schotland: Formartine & Buchan Way, van Dyce naar Peterhead/Fraserburgh. De jongste en langste aaneengesloten route aan de andere kant van de Noordzee, door een gevarieerd heuvellandschap met leuke havenstadjes.

88 KM Wales: Taff Trail, van Brecon naar Cardiff Bay. Door het bergachtige Brecon Beacons National Park, langs kanalen en spoorwegen naar het industrieel erfgoed van Cardiff. In de buurt van de hoofdstad van Wales zijn nog tientallen andere befietsbare spoorlijntjes.

120 KM Engeland: Route 27 - Devon Coast to Coast, van Plymouth naar Ilfracombe. Schitterende langeafstandsroute dwars door Devon die diverse oude spoorwegen verbindt. De mooiste uitzichten vind je bij Princetown. Het noordelijk deel staat bekend als de Tarka Trail. Het geheel is onderdeel van de Atlantische kustroute EuroVelo 1.

65 KM Engeland: Downslink, van Peasmarsh/Guilford naar Shoreham/Brighton. Van de North naar de South Downs door het kalksteenlandschap van de Adurvallei. Voegt twee oude spoorbanen bij Christ's Hospital samen.

96 KM Engeland: White Peak Trail. Ten zuiden van Buxton (de poort van het Peakdistrict) in Derbyshire liggen drie oude spoorbanen, goed voor een aan elkaar geknoopte ronde van zo'n 100 km door fraai berglandschap. Het hoogtepunt is het traject tussen Millers Dale en Bakewell, de oude route van de luxe Blue-Pullmantrein.

HET BRITSE SPOOR

Jeff Vinter schreef diverse boeken over wandelen en fietsen op oude railway tracks. Hij kan nog steeds in woede ontsteken als het over de teloorgang van het Britse spoor gaat. 'Vanaf de jaren 60 zijn 2363 stations gesloten en is zo'n 9000 km spoor verkwaanseld. Land werd voor een habbekrats overgedaan aan boeren en bruggen werden verpatst aan ijzerhandelaren. Naar later bleek een bewust beleid om te zorgen dat die spoorlijnen nooit meer heropend zouden worden. Maar dat betekent ook dat ze nu als fiets- of wandelroute ophouden waar eens een viaduct lag en dat er eindeloos moet worden onderhandeld met de nieuwe eigenaren om een route over hun privé-domein te mogen doortrekken.'

Het grote voordeel van spoorwegen en jaagpaden is dat ze nergens steil zijn

BELGIË**1000 km/87 routes**

In de laatste 20 jaar is in België zo'n 1000 km spoorbaan en jaagpad omgevormd tot wandel- en fietsroutes. Op de tekentafel liggen plannen voor nog eens 1000 km. In Vlaanderen zijn het doorgaans korte trajecten van maximaal zo'n 40 km lengte. De langere en ook landschappelijk interessantere routes liggen in Wallonië. Onder de vlag van RAVeL (Réseau Autonome de Voies Lentes) zijn daar vijf hoofdroutes gecreëerd, variërend in lengte van 53 km (RAVeL 4) tot 330 km (RAVeL 1). Sommige delen zijn wat provisorisch aangelegd omdat de onteigeningsprocedures nog niet zijn afgerond. In dat geval is het een pré-RAVeLroute. Hoewel België een drietalig

land is, is de officiële site van RAVeL uitsluitend Franstalig.

38 KM Chênée (Liège) – Plombières (BE 038). Grotendeels geasfalteerde route door de noordelijke Ardennen, die samen met de 54 km lange 'L'Ourthe' RAVeL 5 vormt.

72 KM Vennbahn: Raeren – St. Vith (BE 048). Het Belgische deel van de 125 km lange Vennbahn, die begint in het Duitse Aken en eindigt in Troisvierges in Luxemburg. Wordt ook de Drielanden-RAVeL genoemd. In 2013 bekroond met de Greenways

Award en Europese fietsroute van het jaar 2014.

27/45 KM Bastogne – Gouvy – St. Vith (BE 163). Panoramaweg over de hoge Ardennen. De laatste 18 km tot St. Vith is in ontwikkeling.

75 KM Sambreville – Rochefort (BE 150). Heuvelachtige route door het Molinee-dal, langs de Maas en een stukje RAVeL 2 naar Rochefort.

114 KM Hoegaarden – Mariembourg (RAVeL 2). Van de Vlaamse grens door het Maasdal naar de Franse grens.

DENEMARKEN**1250 km/180 routes**

Wie in Denemarken wil spoorzoeken moet in Jutland zijn. Daar is het merendeel van de 1250 km verdwenen rails naadloos geïntegreerd in langeafstands-fietsroutes. De langste stukken ononderbroken spoorbedding tellen maximaal 70 km. De site www.railtrails.dk heeft een Deens- en Duitstalige versie, maar die laatste bevat minder informatie.

380 KM Ronde van Midden- en Noord-Jutland (waarvan 75% over voormalig spoor). Letterlijk Jutland ten voeten uit deze langeafstandsronde door afwisselende natuur en oude steden.

365 KM Ronde van Oost-Jutland (waarvan 200 km over spoorlijn). Dubbelt tussen Silkeborg en Randers

met de route hierboven, maar de overige driekwart toont nieuwe uitzichten met veel kust en zee.

35 KM Bornholm. Een curiositeit vormen de tien stukjes spoorbaan die op het kleine Oostzee-eiland Bornholm (een dikke 100 km in omtrek) zijn te befietzen. Opgeteld zo'n 35 km.

ZWEDEN

1700 km/105 routes

In het immense Zweden is in een halve eeuw tijd 7000 km spoor opgedoekt. Daarvan is 1700 km weer in gebruik genomen als 'Banvaller'. De meeste zijn te vinden in Zuid-Zweden. Växjö is een mooie uitvalsbasis voor tientallen routes. Ten noorden en oosten van Göteborg is ook veel te beleven op fietsgebied. Hoewel Engels als voertaal in Zweden geen probleem is, is de online-informatie op www.cyklabanvall.nu uitsluitend in het Zweeds.

250 KM Banvallsleden: Halmstad – Ljungby - Karlshamn (waarvan 132 km over spoor). Van het Kattengat door het merengebied van Ljungby naar de Oostzee met 132 spookkilometers onderweg.

84 KM Klarälvsbanan: Karlstad – Uddeholm. Zo'n 90 km geasfalteerde spoorbaan die van het open akkerland steeds dieper de Zweedse bossen in-duikt.

175 KM Örebro – Pålshoda - Finspång – Norrköping – Valdemarsvik (waarvan ruim de helft over oud spoor). Drie oude spoorroutes aan elkaar geknoopt: meren, bos en weide.

FRANKRIJK

3150 km/162 routes

Meer dan 3000 km verlaten spoorbanen zijn inmiddels omgetoverd tot voies vertes. Veel meer autovrije kilometers zijn af te leggen langs het water. Bijvoorbeeld de 340 km langs het kanaal van Nantes naar Brest, van Bordeaux naar Toulouse langs het kanaal van de Garonne en van Rochefort naar Biarritz langs de Atlantische kust. Spoorzoekers komen aan hun trekken in Bretagne en Normandië, rond Bordeaux en in het noordoosten.

De uitstekende site www.af3v.org suggereert ook een Engels- en Duitstalige versie te hebben, maar helaas werken de vertaal-

knoppen niet. Verder is het een zeer complete fietssite met veel meer routes dan alleen de voies vertes. De website www.voiesvertes.com is veel minder compleet dan die van AF3V.

70 KM Voie Verte de Bourgogne, van Chalon via Givry en Cluny naar Mâcon. Een van de meest geprezen routes in Frankrijk door het land van fijne wijnen en romaanse cultuur. Te verlengen met een etappe van 31 km langs de Saône, van Mâcon naar Tournus. Het laatste stuk terug naar Chalon is helaas nog steeds

geen fietspad (zie voor meer informatie Reisgids 2012-5).

53 KM Chemin de Fer de Provence, van Toulon naar Pramouquier. Door het rotsachtige landschap van de Côte d'Azur met fantastische uitzichten over zee.

52 KM Voie verte des Hautes Vosges, van Remiremont naar Bussang en/of Cornimont. Prijswinnende route aan de voet van de 'ballons'. Voor echte klimmers is er een spectaculaire verbinding tussen Bussang en Cornimont (+20 km).

111 KM Chemin du Petit Train, van Carhaix-Plouguer naar Sait-Méen-le-Grand. Dwars door Bretagne met interessante aftakkingen naar de noordkust (Morlaix, Saint-Malo) en het zuiden (Concarneau, Questembert). De verbindingen naar de kust zijn 30 à 50 km langer.

110 KM Le chemin des droits de l'homme van Saint-Affrique via Albi naar Castres. De route tussen Castres en Albi werd in 2007 bekroond met een Greenways Award. De noordelijke tak volgt het spoor van een treintraject dat nooit werd aangelegd.

DRAISINES

SPOORINSPECTIE

Her en der in Europa blijven stukken spoorbaan liggen exclusief voor 'draisines'. Dit zijn van oudsher lichte inspectievoertuigjes. Voor recreatieve doeleinden worden met spierkracht (trap- of pompbeweging) aangedreven versies ingezet, vaak geschikt voor meerdere personen. Je vindt ze onder andere in de Molignéevallei in de Belgische Ardennen en bij het Zweedse Arjang in de merenregio Värmland.

SPANJE

2100 km/102 routes

Spanje is het verrassende droomland voor de spoorfietser. Met meer dan 100 routes door dunbevolkte landschappen is Don Quijote nooit ver weg. Een cluster van vías verdes (VV), zoals de paden hier heten, ligt in het noordwesten van Spanje met de stad Vitoria als ideale vertrekpunt. In het zuiden is Sevilla een goede uitvalsbasis. Alle routes zijn te vinden op de prima site www.viasverdes.com. Van ongeveer driekwart is uitgebreide online-informatie aanwezig. Als een route provinciegrenzen overschrijdt, krijgt hij vaak een nieuwe naam en moet je meerdere webpagina's bezoeken.

120 KM VV del Aceite, van Jaén naar Puente Genil. Door de olijfboomgaarden van de provincies Jaén en Córdoba; december is de oogstmaand. Over talrijke oude stalen bruggen in een omgeving vol historie.

150 KM VV de Ojos Negros, van Ojos Negros naar Sagunt. Letterlijk vertaald is dit de groene weg van de zwarte ogen, maar 'ojos negros' refereert aan de zwarte

plekken die de ijzermijnen in het landschap achterlieten. De route volgt dan ook het spoor van de mijntrein naar de kust bij Sagunt. Eventueel te verlengen met de VV de Xurra, door de sinaasappelboomgaarden van Valencia.

93 KM VV de Carrilet I en II, van Olot naar Sant Feliu de Guíxols. Van de voet van de Pyreneeën over de oevers van de rivier de Ter door de stad Girona naar de echte Costa Brava. In de nabije toekomst verbonden met de Cami de Ferro voor een totaal van 135 km.

82 KM Val d'Algorfa - Tortosa. Wie de voormalige lijnen van Val de Zafán (Teruel), Terra Alta en Baix Ebre (Tarragona) met elkaar verbindt, fietst tussen de amandel-

boomgaarden naar Tortosa, vlak bij de Ebro-delta.

76 KM Baskisch-Navarraanse spoorlijn, van Vitoria naar Estella. Dwars door de provincie Álava en de hoofdstad Vitoria-Gasteiz naar Estella op de Camino de Santiago.

Op www.dereisgids.nu staat een kaart van Europa met alle nationale en regionale informatiebronnen + de webpagina's voor de afzonderlijke routes

ITALIË

650 km/69 routes

Op papier doet Italië serieus mee als het gaat om greenways, maar online route-informatie vinden, is een opgave. De Duitse site www.bahntrassenradeln.de brengt 69 routes in kaart, maar die zijn doorgaans vrij kort. De meeste bevinden zich tussen de Alpen en de Povlakte. De site van de Italiaanse fietsersbond (fiab-onlus.it) heeft een fietsvakantiesite (www.bicitalia.org), maar die gaat hoofdzakelijk over langeafstandsroutes en niet speciaal over de greenways. Voor spectaculair spoorfietsen en een beetje serieuze afstanden moet je in het noordoosten zijn.

66 KM Lunga Via delle Dolomiti van Toblach naar Calalzo di Cadore via Cortina d'Ampezzo. Een van de mooiste verkeersvrije fietsroutes van Italië brengt je over het oude spoor zonder al te veel moeite in het hart van de Dolomieten.

50 KM Pontebbana, van Moggio Udinese naar Tarvisio. Vrij nieuwe en fraaie route in het noordoosten van Italië. Onderdeel van de langeafstandsroute Ciclovía Alpe Adria. In Tarvisio te verlengen met 30 km naar het Sloveense plaatsje Mojstrana of noordelijk Oostenrijk in.

96 KM Valle Isarco (Eisacktal), van Brenner naar Bozen/Bolzano. Splinternieuwe route over de oude Brennerspoorlijn van de Oostenrijks/Italiaanse grens naar Bolzano. Het eerste deel van Brenner naar Brixen vereist een goede conditie. De tweede helft gaat soepeltjes bergafwaarts.

65 KM Sicilië: Godrano – San Carlo. Ten zuidoosten van Palermo kruist de oude spoorlijn door natuurreservaten langs plaatsen met illustere namen als Corleone en Prizzi.

